

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 256/2023-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Romanom Frnčom, advokátom, Thurzova 5, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Prešov č. k. 28P/53/2022 zo 7. decembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a odložiť jeho vykonateľnosť do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľ je právnym zástupcom matky, ktorá je ako navrhovateľka účastníčkou konania o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletým deťom vedeného na okresnom súde pod č. k. 28P/53/2022. V predmetnej veci sa uskutočnilo pojednávanie 2. novembra 2022, ktoré bolo odročené na 5. december 2022 o 13.45 h s tým, že termín pojednávania zobrali prítomní účastníci na vedomie a akceptovali ho. Dňa 30. novembra 2022 bola podaná žiadosť o odročenie pojednávania nariadeného na 5. december 2022 z dôvodu, že matka je nútená zabezpečovať celodennú starostlivosť a ošetrovanie dvoch maloletých detí, okrem iného im odsáva hlien, čo je obzvlášť podstatné u maloletej [REDAKOVANÉ] s ohľadom na jej nízky vek (1 rok a 3 mesiace).

Okresný súd tejto žiadosti nevyhovel, čo včas oznámil právnenému zástupcovi. Sťažovateľ 5. decembra 2022 doručil žiadosť o odročenie pojednávania nariadeného na 5. december 2022 z dôvodu, že matke sa v uvedený deň stal úraz, keď sa pošmykla a spadla na zem, v dôsledku čoho si poranila ľavé koleno, podľa jej názoru ide o podvrtnutie, má veľké bolesti a nemôže takmer chodiť, okamžite vyhľadala lekársku pomoc, a to v [REDAKOVANÉ], kde sa uvedený úraz stal, bola odoslaná na röntgen a čaká na výsledky s tým, že predloží potvrdenie o lekárskom ošetrení bezodkladne po tom, ako ich absolvuje a zašle právnenému zástupcovi. Sťažovateľ odoslal žiadosť o odročenie 5. decembra 2022 o 12.54 h a okresný súd ju prijal o 12.55 h. Sťažovateľ v uvedený deň v čase o 13.44 h zaslal súdu mailom (kvôli rýchlosti) podanie, ktorým predložil lekársku správu, ktorú mu bezprostredne predtým doručila matka. Zároveň bol sťažovateľ v čase o 13.44 h kontaktovaný na mobilný telefón asistentkou senátu 28P (p. [REDAKOVANÉ]), ktorá uviedla, že okresný súd žiadosti o odročenie nevyhovel a že bude vo veci pojednávať. Telefonický rozhovor sťažovateľa s asistentkou bol ukončený o 13.45 h. Zo zápisnice o pojednávaní konanom 5. decembra 2022 vyplýva, že toto pojednávanie bolo začaté o 13.45 h, pričom v úvode pojednávania okresný súd uviedol, že sťažovateľovi uloží poriadkovú pokutu.

3. Sťažovateľovi bolo 25. decembra 2022 doručené napadnuté uznesenie, ktorým mu bola uložená poriadková pokuta 500 eur. Okresný súd v odôvodnení poukázal na to, že konanie je zaťažené hlbokým konfliktom rodičov, napriek vydanému neodkladnému opatreniu otec nemá od júla 2022 umožnený prístup k maloletým deťom a styk nebol realizovaný, čo je aj predmetom vykonávacieho konania na tunajšom súde. S poukazom na § 102 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) okresný súd uviedol, že v konaní niekoľko mesiacov vníma obštrukcie zo strany matky a právneho zástupcu, čo sa týka odročovania pojednávania, najmä v kontexte toho, že matka nerešpektuje vydané neodkladné opatrenia a otec s maloletými deťmi nemá možnosť stretávať sa. Súd nariadil pojednávanie na 5. december 2022 s tým, že na predchádzajúcom pojednávaní odznelo, že zákonná sudkyňa odchádza od januára 2023 na sťaž, preto spis bude prerozdelený novému sudcovi. Aby sa z tohto dôvodu nepredlžovalo konanie, keďže je to v neprospech maloletých detí a v konaní bola riadne vypočutá aj navrhovateľka, aj jej manžel, pojednávanie okresný súd odročil len z toho dôvodu, že právny zástupca matky trval na predložení aktualizovaných dokladov o príjme zo strany otca, žiadne iné dôkazy neboli navrhnuté ani vtedy, ani do konania pojednávania 5. decembra 2022. Preto okresný súd považuje žiadosť o odročenie pár minút pred samotným pojednávaním za účelovú, a to tak zo strany matky, ako aj jej právneho zástupcu. K tvrdeniu právneho zástupcu, že matka sa má vyjadriť k novým skutočnostiam, okresný súd uviedol, že si vie ťažko predstaviť nové skutočnosti, ktoré sa mali udiať v živote maloletých detí počas jedného mesiaca, keďže otec sa s nimi reálne za toto obdobie nestretol. Tieto tvrdenia preto vyhodnotil ako „falošné“.

4. Súd rozhodol o uložení poriadkovej pokuty pre právneho zástupcu, pretože na jeho strane neexistoval relevantný dôvod neúčasti na pojednávaní. Okresný súd v telefonickom rozhovore prostredníctvom asistentky jasne uviedol, že bude pojednávať vo veci aj bez prítomnosti matky, keďže matka sa vo veci vyjadrila niekoľkokrát a na poslednom pojednávaní začiatkom novembra 2022 bola riadne vypočutá. Právny zástupca matky sa na pojednávanie nedostavil, a teda pojednávanie a samotné rozhodnutie vo veci hrubo zmaril. Jeho konanie je v rozpore nielen s CSP, ale aj v hrubom rozpore s advokátskou etikou a so záujmami maloletých detí, ktorých záujem má chrániť súd.

III.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ považuje napadnuté rozhodnutie za svojvoľné, zjavne arbitrárne, šikanózne, predstavujúce absolútny exces v rozhodovacej činnosti súdov. Poriadková pokuta bola sťažovateľovi uložená za to, že sa 5. decembra 2022 nedostavil na pojednávanie začaté v čase o 13.45 h napriek tomu, že sťažovateľ sa ako právny zástupca matky dozvedel až 5. decembra 2022 v čase o 13.45 h z telefonického rozhovoru s asistentkou, že súd nevyhovel žiadosti o odročenie pojednávania. Súd upovedomil sťažovateľa o tom, ako posúdil žiadosť o odročenie pojednávania z 5. decembra 2022, až v čase o 13.45 h, keď predmetné pojednávanie už začalo. Sťažovateľ nemal objektívnu možnosť dostaviť sa na uvedené pojednávanie v čase o 13.45 h, keď v čase o 13.44 h zasielal súdu mailom lekársku správu o stave matky (bezprostredne po tom, čo mu ju doručila matka), čím si plnil povinnosti advokáta a chránil záujmy matky, a v čase o 13.45 h mu asistentka senátu telefonicky oznámila, že súd nevyhoví žiadosti o odročenie pojednávania a pojednávanie neodročí. Pritom sťažovateľovi nebolo oznámené, že musí prísť a že bez jeho účasti bude pojednávanie odročené, resp. zmarené.

6. V napadnutom rozhodnutí sú uvedené viaceré nepravdivé skutočnosti, a to že:

- lekárska správa je vystavená v čase o 9.33 h a zaslaná súdu bola až o 13.45 h. Pravdou je, že v čase okolo 9.30 h sa matka prvýkrát dostala do ambulancie k ošetrojúcemu lekárovi, kedy lekár začal písať správu, avšak matka bola odoslaná na röntgen, kam šla a čakala dlhšiu dobu, vrátila sa späť a opäť čakala na prijatie do ambulancie, aby lekár posúdil röntgen, a až potom po niekoľkých hodinách jej bola odovzdaná lekárska správa, ktorá obsahuje čas prvého vstupu do ambulancie,

- matka a jej právny zástupca robia obštrukcie. Zo súdneho spisu je zistiteľné, že súd vyhovel žiadostiam o odročenie pre kolíziu, čo je zákonný dôvod na odročenie a takto to posúdil aj súd a nepovažoval to za obštrukciu,

- matka nerešpektuje vydané neodkladné opatrenia a otec s maloletými deťmi nemá možnosť stretávať sa, pričom zo súdneho spisu je zistiteľné, že otec v tomto smere klamal a až na pojednávaní 11. januára 2023 priznal, že právo styku vo väčšine prípadov ani nerealizoval a do miesta bydliska matky sa dostavil iba niekoľkokrát.

7. Ak sťažovateľovi nebolo zo strany súdu (asistentky) oznámené, že musí prísť a že bez jeho účasti bude pojednávanie odročené, resp. zmarené, ale práve naopak, sťažovateľovi bolo oznámené, že súd pojednávanie neodročí, bolo zrejmé, že súd vo veci vykoná pojednávanie. Potom nie je zrejmé, ako mohlo nedostavenie sa sťažovateľa zmariť pojednávanie, ak súd rozhodol, že pojednávanie sa vykoná. Z uvedeného vyplýva, že pojednávanie zmaril samotný okresný súd.

8. Okresný súd žiadnym spôsobom sťažovateľovi nevysvetlil (neodôvodnil), prečo pri údajnom prvom porušení uložil poriadkovú pokutu na hornej hranici možnej sadzby, a to v sume 500 eur, v dôsledku čoho sťažovateľ nemôže zistiť úvahu súdu vo vzťahu k zohľadneniu povahy (údajne) porušenej povinnosti, ako to vyplýva z § 102 ods. 2 CSP.

9. Návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia nie je v rozpore s verejným poriadkom, v prípade neodloženia vykonateľnosti hrozí závažná ujma spočívajúca v tom, že by sa uložená pokuta exekučne vymáhala, čím by došlo ku škode na strane sťažovateľa.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podľa § 102 ods. 1 CSP súd môže uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto sťažuje postup konania najmä tým, že

- a) nesplní povinnosť uloženú súdom a svoju nečinnosť v konaní neospravedlní včas a vážnymi okolnosťami,
- b) sa nedostaví na súd, hoci naň bol riadne a včas predvolaný a svoju neprítomnosť neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami,
- c) neuposlúchne príkaz súdu,
- d) ruší poriadok alebo dôstojný priebeh pojednávania alebo
- e) urobí hrubo urážlivé podanie.

11. Podľa § 102 ods. 2 CSP výšku poriadkovej pokuty určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti; poriadkovú pokutu možno uložiť do 500 eur.

12. Podľa § 183 ods. 1 CSP pojednávanie môže byť na návrh strany odročené len vtedy, ak sa strana alebo jej zástupca z dôležitých dôvodov nemôže dostaviť na pojednávanie a zároveň od nich nemožno spravodlivo žiadať, aby sa na pojednávaní nechali zastúpiť.

13. Podľa § 183 ods. 3 CSP strana, ktorá navrhuje odročenie pojednávania, oznámi súdu dôvod bezodkladne po tom, čo sa o ňom dozvedela alebo mohla dozvedieť, alebo ho s prihliadnutím na všetky okolnosti mohla predpokladať.

14. Na prvý pohľad sa rozhodnutie o poriadkovej pokute vzhľadom na majetkové zameranie a absenciu prieskumu javí ako spôsobilé zasiahnuť do základných práv subjektu, proti ktorému je namierené. Poriadková pokuta je procesnou sankciou, ktorou je možné vynútiť si splnenie tých procesných povinností, ktoré napriek tomu, že došlo k ich účinnému uloženiu, splnené neboli. Základným predpokladom pre vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že konaním alebo opomenutím môže dôjsť k sťaženiu postupu konania. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje. Súčasne je rozhodnutie súdu o poriadkovom opatrení procesným rozhodnutím s procesnoprávnymi dôsledkami len pre určité štádium civilného sporového konania; nestáva sa samo osebe predmetom konania a nejde o rozhodnutie vo veci samej, ktoré by do práv a povinností strán sporu zasahovalo konečným spôsobom (III. ÚS 152/2017). Pokiaľ ide o výšku poriadkovej pokuty, tú určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, čo znamená, že pri určení sumy každej pokuty disponuje súd voľnou úvahou. Miera voľnej úvahy súdu však nie je absolútna, ale je obmedzená maximálnou možnou hranicou 500 eur. Pôjde teda zväčša o pokuty v zanedbateľnej výške (IV. ÚS 208/2018).

15. Ústavný súd však už *in abstracto* judikoval, že zmyslom a účelom sankčného opatrenia v podobe poriadkovej pokuty je vytvorenie účinného mechanizmu slúžiaceho na vynútenie a upevnenie autority súdu, ktorého úlohou je zabezpečiť dôstojný a nerušený priebeh pojednávania vedúci k rýchlej a účinnej ochrane práv. Takýto výklad akcentuje aj základné princípy Civilného sporového poriadku, konkrétne čl. 10 CSP, ktorý organizáciu priebehu konania zveruje do rúk súdu, ako aj čl. 17 CSP, ktorý zaväzuje súdy na urýchlenosť a hospodárnosť konania. V súlade

s princípom primeranosti treba poriadkovú pokutu vnímať ako krajný prostriedok, ktorého využitie je prípustné až po tom, keď miernejšie opatrenia umožňujúce dosiahnutie sledovaného cieľa zlyhali (III. ÚS 67/2018).

16. *In concreto*, v posudzovanej veci ústavný súd nehodnotí ako ústavne spochybniteľné, keď okresný súd uprednostnil rýchlosť a hospodárnosť konania na úkor hľadania miernejších opatrení spôsobilých dosiahnuť sledovaný cieľ. Formulovaný záver odôvodňujú opakované žiadosti sťažovateľa o odročenie nariadených pojednávanií z rôznych dôvodov (kolízia pojednávanií, starostlivosť o maloleté deti, úraz matky), ktoré okresný súd vyhodnotil ako obštrukčné správanie spôsobujúce prieťahy v konaní vo veci starostlivosti o maloletých, ktoré patrí do skupiny rozhodovacích procesov, ktoré sa aj v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. H. v. United Kingdom z 8. 7. 1987) štandardne vnímajú ako konania dotýkajúce sa ochrany záujmov maloletých detí a ich osobného statusu, kvôli čomu si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s osobitnou starostlivosťou (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02). Povinnosť venovať náležitú starostlivosť takémuto typu rozhodovania sa nutne musí prejaviť aj v miere prísnosti konajúceho súdu pri vyžadovaní nevyhnutnej súčinnosti od účastníkov konania.

17. Vo vzťahu k námietkam sťažovateľa ústavný súd uvádza, že dôležitosť dôvodov, ktorými účastník odôvodňuje žiadosť o odročenie pojednávania, ako aj včasnosť ich uplatnenia posudzuje súd podľa konkrétnych okolností prípadu a môže ich preveriť len zo skutočností, ktoré sú mu známe v čase posudzovania žiadosti o odročenie pojednávania. Aj keď účastník konania vo svojej žiadosti uvedie dôvod inak spôsobilý viesť k záveru o odročení pojednávania, nie je súd vždy povinný takýto dôvod akceptovať, a to najmä vtedy, ak je účastníkom konania uplatnený k procesnej obštrukcii s cieľom bezdôvodného predlžovania občianskeho súdneho konania (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Obdo/19/2014). Preto, ak v okolnostiach prípadu sťažovateľa bola žiadosť o odročenie pojednávania súdu doručená až v deň konania pojednávania o 12.55 h (aj to bez lekárskej správy), pričom sťažovateľka sa už v čase okolo 9.30 h nachádzala u ošetrojúceho lekára, čo vyplývalo aj z predloženej lekárskej správy vyhotovenej o 9.33 h, ktorú sťažovateľ doručil súdu až minútu pred pojednávaním o 13.44 h, nemožno to považovať za splnenie povinnosti včasného oznámenia dôvodu na odročenie pojednávania (§ 183 ods. 3 CSP). Keďže súd nie je vždy povinný akceptovať dôvod na odročenie pojednávania, sťažovateľ mal počítať aj s možnosťou, že okresný súd jeho žiadosti nevyhovie a pre tento prípad bol povinný sa na pojednávanie dostaviť. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na skutočnosť, že na ďalšom nariadenom pojednávaní konanom 11. januára 2023 navrhovateľka opäť nebola prítomná (okresný súd pojednával v jej neprítomnosti), sťažovateľ sa však nariadeného pojednávania zúčastnil a pojednávanie sa riadne uskutočnilo.

18. Ústavný súd považuje napadnuté uznesenie okresného súdu z ústavného hľadiska za udržateľné aj v kontexte výšky uloženej poriadkovej pokuty. Tá totiž v rámci zákonom ustanovených medzí bola vecou voľnej úvahy súdu, ktorý ju aj primeraným spôsobom odôvodnil, keď uviedol, že sťažovateľ bezdôvodným nedostavením sa na pojednávanie toto pojednávanie a samotné rozhodovanie vo veci hrubo zmaril a jeho konanie je v rozpore nielen s CSP, ale aj v hrubom rozpore s advokátskou etikou a so záujmami maloletých detí, ktorých záujem má chrániť súd.

19. S poukazom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

20. Nad rámec dôvodov tohto rozhodnutia ústavný súd poukazuje aj na postup sťažovateľa v konaní, ktorý vyplýva z obsahu zápisnice o pojednávaní konaného na okresnom súde 11. januára 2023, na ktorom sťažovateľ uviedol, že napadnuté uznesenie je založené „na vymyslených dôvodoch“, a navrhol okresnému súdu, aby ho zrušil, aby nemusel podávať ústavnú sťažnosť, z ktorej by okresnému súdu hrozila povinnosť na náhradu trov konania, keďže sa v konaní dá zastúpiť advokátom. Takýto postup sťažovateľa je na hrane rešpektu k advokátskej etike a svedčí aj o neznalosti ustanovení procesného predpisu (CSP).

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa v nej uvedenými nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd. Z uvedeného dôvodu sa ústavný súd nezaoberal ani návrhom na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. mája 2023

Robert Šorl
predseda senátu